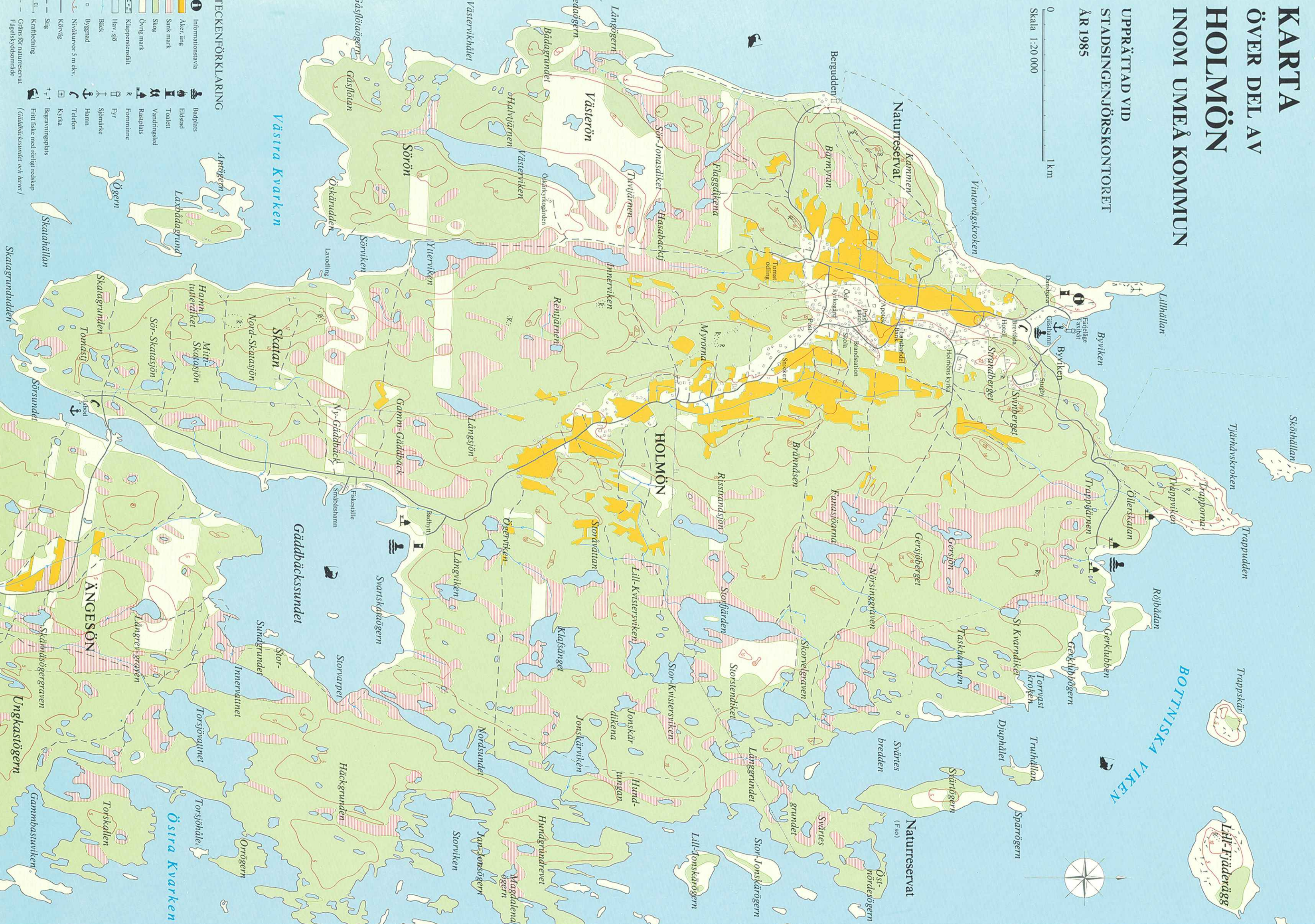

KARTA ÖVER DEL AV HOLMÖN INOM UMEÅ KOMMUN

UPPRÄTTAD VID STADNINGENJÖRSKONTORET ÅR 1985

Skala 1:20 000

Holmön för och nu

De första som kom till Holmön i början av 1500-talet var tre fiskare som bosatte sig i centrala byn. Deras namn har gett benämningen åt platserna Hacksjöbacken, Klensmätsgården och Kersjöbacken. Forsningsgårdan på Holmön har i alla tider varit jakt och fiske i kombination med jordbruk och boskapsförelse. Mannen jagade och fiskade medan kvinnorna skötte jordbruket.

I början av 1700-talet fick havsfiske en stor betydelse för böorna. Det goda laxfisket kombinerat med skilaktigt modförde att befolkningen på ön ökade kraftigt under 1700-1800-talet. Under 1900-talet däremot blev tillgången på lax allt mindre varvid jordbruket till sammans med skilaktigt var de viktigaste näringsgrenarna. Att fisket trots allt varit en dominerande näringsgren för Holmönarna visar bl a på båtbygget som har gamla anor och salterbåtlagens verksamhet som så småningom, efter en period som fiskeriserveri-fabrik, upphörde 1951.

I mitten av 1900-talet gjordes satsningar mot turismen. Ett pensionat byggdes i Byviken, en stugby är uppförd i dess omedelbara närhet och ett flertal sommarhus kom till. Det har gjort att Holmön blivit något av en sommarö dit både turister och Umeåbor ofta söker sig för avkoppling och rekreation. Ögruppen när man enklart genom att ta färjan, som går ut från Norrtjärden, och lägger till i Byviken på Holmön efter ca 45 minuters sjöresa.

Naturen

Holmönarna är en landshöjningskärrgård som för 2000-3000 år sedan dörförde rena sig ur havet. Terrängen är i stort sett jämn i det låga smårötet. Morännygrar som huvudsakligen är orienterade i nord-sydlig riktning bygger upp öarna. Hallmarksarterna här bl a genom Isräfflor spår av inlandsisen. Holmönarna är en mosaik av olika naturtyper. Barrskogar är den mest framträdande men här finns även nästan rena björk- och romskogar. Älen bildar en oertrik övergångszon mellan barrskog och strand. I skyddade lägen utbreder sig vidsträckt gräsbevuxna strandängar. I utsatta lägen är den högre vegetationen sparsam. Här märks klipporfall och rishedar. Myrar och mindre sjöar är vanliga. Genom landshöjningen avsnits havsvikar och insjöar bildas. Odlad mark finns bara kring Holmön by. Älgen och skogsharen är mycket vanliga på Holmön. Frägellevet omfattar ett drygt 100-tal hackade arter varav många sällsynta och hotade. Bestånden av svarvta och tobisgrusla är förmodligen de tätaste längs den svenska Östersjökusten.

Naturreservatet på Holmön

Stora delen av Holmönarna är naturreservat. Det är det största skattdrömsreservatet i landet. Naturreservatet har bildats för att bevara den särpräglade och unika Holmönaturen. Slagar, rasplattiser m m har anlagts för att göra naturen mera tillgänglig. För att skydda naturen finns olika bestämmelser som talar om vad man inte får göra i reservatet.

Tränk på att Respektera djurlivet! Undvik exempelvis att gå nära rådjulboon, gry och lyor. Kör båten försiktigt och inte mer än sju knop 100 meter från stranden och öar.

Lämna naturen och andra naturtyper hemma eller i båden. Gör inte upp eld på bergställen och klipparsensigt. Dagförens vill upplätning. Om Du skall göra upp eld gör det då på havsstranden. Använda virke till ved.

Lämna dina rida, båtar, blomnor, mossor, lavar, gräs och frön såvål levande som döda orotia. Rida rida inte och förlöj inte båken mer än tre dygn på samma plats. Låt vara som förtast för mer än 20 år sedan och varaktiga ligga orotia kvar. Gör inte i läna på fågelskyddade öar och skär och kör inte närmare än 100 meter undan till den 15 april 15 augusti.

Stora fläderträgg

De högsta partierna av Stora Fläderträgg reste sig över havet strax efter Kr-födelset. Längs de efter märskliga vorkantern upprättade sig 1000 år senare. De är i stort sett fortfarande jämna och har en tydlig struktur. Stora fläderträgg från 1700-talet som görts frierna k i även vana från denna tid. Kompositörerna, som manövrer vädretrecken är troligen en senare företeelse. De har delarats till ledigt 1700-talet. De är fins inget tydligt bevis på vad man ågnade sig åt för närlägen under den första bo-sättningen men sålialt och fiske ligger naturligtvis nära till hands. Grunderna och fynd vidrör också på att denna typ av bostadstyper säsongsbopadad. På 1800-talet växte ut fiskeläge från som även det användes säsongsvissa. Ett kapell från 1799 flyttades till ön från Ca Karibby i Finland. Under denna tid byggdes sålialt borsystema mer städsvorande och man fick t o m enbeting att bedriva skolvorksam-het på ön. Hämmsatet finns dels från omkring 1800 och dels från senare delen av 1800-talet. Den sistie hämmingen var Nils Peter Nilsson som hälsat förde till Stora Fläderträgg här en mycket särpräglad natur. Öppna hekar, klipporfall och strandvallar samt små grändgångar dominerar bildningen. På hästen lyser riedelarna röda av ljungen. De hackande flaglarna är fåtaliga. Under flynningsstiden kan dock stora mängder fåglar rasas på sin färd över Kvarnen. Skogsharen är mycket vanlig. Bäckorfall har goda möjligheter att få se säll, både gråskal och vilkare. Stora Fläderträgg kan användas via en grund hamn hägst i väster. I anslutning till hamn finns torrtoliet, soppalla och bortsenhet. Härifrån leder en cementerad gång upp mot fyrplatsen mitt på ön. Fåra fyrplatsen finns en stig till den gamla, numera helt upprullade hamnen i söder. Stora Fläderträgg ingår i Holmönarnas naturreservat. Detta innebär att man inte får tälta eller förtöja båt mer än tre dygn. Vidare får man inte skada, leverande och död vegetation eller plocka/gräva upp blomnor. Bär och svamp får man dock plocka. Dessutom får man inte odla på hallmarker eller klippensensfält. En eldplats finns jordhingsställd vid hamnen. Tränk på att on här en sällsynta sällsynt natur. Jordtacket är mycket tunt och tränk kan förstöra omtaliga lavmattor. Använd därför bara befrikliga slagar och cementgång.

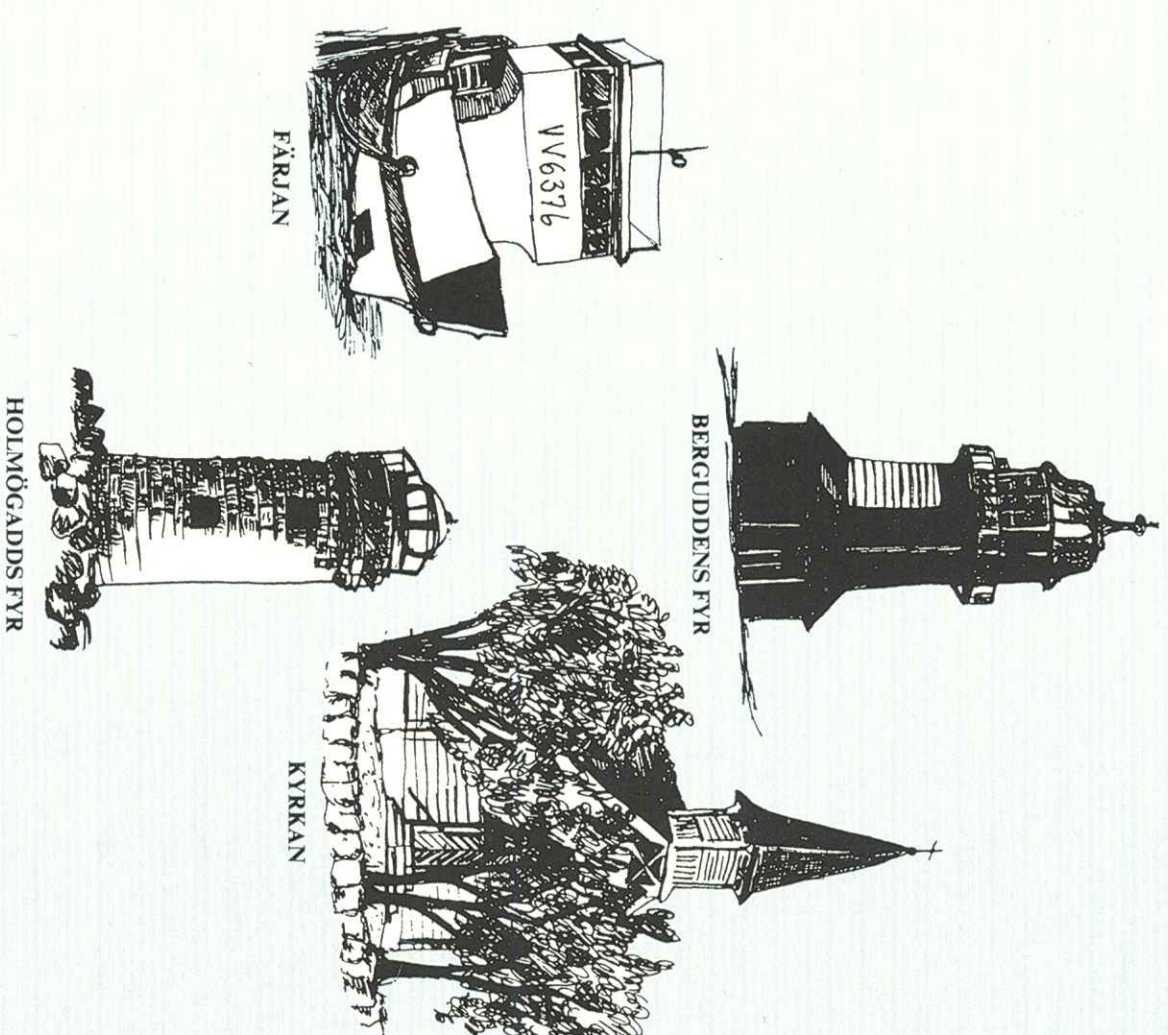
Silvrettingen från Stora Fläderträgg, Holmönarna

En dag 1911, då fyrmastardottern Emilia Pettersson var ute och gick på Stora Fläderträgg, hägnades hennes intresse av en märklig sterrformation. Hon började blocka bland stenarna och hittade snart en ormsoristikfull formad fingerring av silver. Till sammans med en kamrat förtäste hon sedan undersökningen. Nu framkom ett berrtycke, en plåttbit och några bjällror av koppar. Bud om fyndet gick till forrforsstaden och norr-boortingen Sigurd Dahlbäck som besökte fyrplatsen och konstaterade att den ser ut som en sterrunder med ett sterrfritt område i mitten. Enligt Dahlbäckes berättelse skulle det kunna vara fråga om en medeltida bostadslämnning av det slag forsstarna kallar tomning. Det kan också ha varit en grav.

Det Emilia Pettersson av en slump råkat gräva fram är ett för vår kulturhistoria ut-omordentligt intressant fynd från äldre medeltid, kanske i 200-talet. Bjällror användes då som prydnad på draktut, till till och med som knappar. Fingerringens utseende vi-sar på konstarter söderut, med Gotland, men också i östlig riktning. Någon liknande fynd har sedan dess ej gjorts längs norrländskusten. Det förvaras i Statens historiska museum, Stockholm.

Umeå Kommuns Tryckeri 1986

UTFLYKTSKARTA ÖVER HOLMÖN I UMEÅ KOMMUN

UTGIVEN ÅR 1986 GENOM ETT SAMARBETE MELLAN STADNINGENJÖRSKONTORET, FRITIDSKONTORET, NATURVÅRDSSEKTIONEN OCH LANTMÄTTERIET.

